

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLÜSTRERAD TIDNING

IDUN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

Henriette Munck 90 år.

FÖR ETT par dagar sedan firades i en af våra mera bemärkta släkter en högtidlig familjefest, då friherrinnan Henriette Munck af Fulkila, född Cederström, moder som bekant till prinsessan Ebba Bernadotte, ingick i sitt 91:a år. Vi bringa af denna anledning den åldriga damens för Iduns räkning i dagarna tagna porträtt.

GENOM EN SALONG med familjeporätt och alla ett gammalt hems minnen kommer jag in i ett mindre rum, där två damer, en äldre och en yngre sitta tillsammans å arbetsplatsen vid fönstret. Den lilla något böjda damen med det smala skrynkliga ansiktet och de skarpa och klara ögonen är friherrinnan Munck, nittioåringen, och det är hennes dotter prinsessan Ebba Bernadotte, som just aflägger sitt förmiddagsbesök i hemmet vid Sturegatan. Samtalet föres med vanlig röst och friherrinnan Munck deltar i detsamma med ett intresse och en liflighet, som gör att man glömmer att man har en nittioåring framför sig. Hon berättar på vår hemställan konturerna af sitt lif; hon är född skånska, dotter af den bekante general Cederström, segraren vid Bornhöft 1813, och hans maka född Wachtmeister. År 1855 gifte hon sig med sedermera öfversten Carl Jacob Munck och var under större delen af sitt äktenskap bosatt i Jönköping, där hennes mans regemente var förlagdt. Vid hans död år 1882 flyttade hon upp till Stockholm, där hon alltsedan dess har varit bosatt.

— Och jag får vara tacksam, säger hon, vid mina år öfver att icke vara min omgifning till en börda. Jag kan läsa och arbeta och får tiden att gå på så många angenäma sätt. Så har jag prinsens så nära härvid, barn och barnbarn, och det är ju min glädje. Somrarna tillbringar jag hos dem på Malmsjö, liksom förut på Fridhem, det stärker och kryar upp mig. Jag arbetar i trädgården, tillägger hon med en min af berättigad stolthet och ser på sin dotter, som småler bekräftande tillbaka.

— Till födelsedagen, berättar hon vidare, kommer min son, öfverste Munck, upp från Skåne, så att jag får ha mina närmaste omkring mig. Eljes känner man ju sig bra nog ensam, när man blir så gammal som jag. Alla ens jämnåriga ha gått undan, och många af dem man sett som små barn, när man själf var fullvuxen äro skröpliga åldringar, bundna vid sina, hem — — — Det är så underligt.

Jag tänker inom mig, att den gamla friherrinnan väl skulle kunna ha mycket underligt från sitt långa lif att berätta, men hon har nyss genomgått både fotografering och intervju och kan ha rättighet att få vara i fred. Innan jag går, ber hon mig emellertid berätta för henne, hur folk har det, som skrifer i tidningar. Bland alla slags människor hon träffat, känner hon antagligen minst till dem.

E. — ER.

FRIHERRINNAN HENRIETTE MUNCK AF FULKILA, F. CEDERSTRÖM.

PÅ 90-ÅRS DAGEN DEN 17 MARS 1909.

FOTO FÖR IDUN AF HOFFOTOGRAF A. BLOMBERG.

Olga Kullgren.

OLGA KULLGREN föddes den 11 febr. 1849 i ett landligt västgötahem, och en rik huvudets och hjärtats begåfning gjorde sig redan i unga år märkbar. Efter aflagd examen ägnade hon några år åt folkskolan i Stockholm, Gefle och Göteborg, men ingick redan vid midten af 1870-talet i Sigrid Rudebecks privatläroverk.

Den unga lärarinnan var nog lycklig att i det för henne främmande samhället finna ett hem, där äfven hennes själ kunde känna sig hemmastadd. Detta var hos stadsfogde Leonard Kullgren och hans maka i första gifvet Hulda Osterman. De voro båda intresserade för söndagsskolan och sedan 1874 var fröken Olga Holmén en af lärarinnorna. Tillsammans med herr Kullgren, märket L—d, utgaf hon under pseudonymen — *en* ett antal gärna sjungna söndagsskolsånger. I Göteborgs Veckoblad lästes ofta under hennes märke vackra religiösa dikter liksom hon där och annorstädes i dagspressen i förträffliga uppsatser och recensioner tagit till orda i dagens spörsmål.

1883 förlorade stadsfogde Kullgren sin första hustru, och följande år räckte hennes väninna, fröken Holmén, honom sin hand. Det blef ett sällsynt lyckligt och harmoniskt äktenskap. När ett Santalutskott i Göteborg 1873 bildades, fick det sin centralpunkt i det Kullgrenska hemmet, och när sedan med fil-

d:r Heumans inträde i Santalermissionen denna blifvit skandinavisk, omfattades den med lifligt intresse. 1886 stiftades sällskapet *Runan*, där män ur det praktiska lifvet, skolan, kyrkan och högskolan mötas för att fritt ur hjärtat dryfta tidens och evighetens spörsmål. Fru Kullgren var sällskapets hedersledamot och deltog gärna, när damer inbjödos, i meningsutbytet. Hennes inlägg vittnade om utpräglad förståndsskärpa förenad med hjärtevärm. 1891 bildades *Johannesstiftelsen*, hvars uppgift är att verka för ungdomens sedliga och religiösa uppfostran med söndagsskolan som medel. I denna stiftelse voro makarne Kullgren länge de ledande. Dessutom fick fru Kullgren tid att syssla med den skandinaviska sjömansmissionen i Kalkutta, besöka fängelser, hålla föredrag för vuxen ungdom m. m.

Med allt detta försummades dock aldrig hemmet, där i all enkelhet stor gästfrihet utvecklades. Fru Kullgren var en behaglig värdinna. Trefnaden satt i högsätet och poesien strödde blommor icke endast öfver det dukade bordet, utan ock öfver samtalen.

1903 förlorade hon sin make och sedan dess kände hon sig icke här ha en varaktig stad. För ett år sedan blef denna aning visshet, då hon underkastade sig en operation. Det onda syntes häfdt, men kom igen i svårare form och har nu vid 60 års ålder slutat hennes välsignelserika lif.

AMANDA LEFLER.

"Hemtrefnad"

STORA MATSALEN

BYGGNADENS YTTRE

öppnar sina portar.

ETT PRIVATRUM

A. Blomberg foto.

FÖRLIDEN SÖNDAG gjorde vi ett besök på Hemtrefnad, mest för att få höra litet om hur det stora, så nyligen igångsatta maskineriet fungerade, och utan att veta, att dagen var glad och betydelsefull af den anledning, att stora matsalen för första gången skulle tas i bruk, och man därmed liksom kunde fira det stora inflyttningsstöket afslutande. Men då så var, anhöllo vi genast att få presentera både matsalen och hela huset för Iduns läsare, som ju förut genom ett par artiklar, den sista införd i n:o 7 af Idun för 1908, blifvit invigda i och intresserade för planen att uppföra ett ändamålsenligt hem för bildade själförsörjande kvinnor i huvudstaden.

Man måste verkligen beundra den energi, genom hvilken planen blifvit denna solida och imponerande verklighet. Själva komplexen gör till en början utifrån ett ståtligt intryck, där den reser sig i en af Östermalms utkanter med fri utsikt åt tre sidor och ansiktet åt Ladugårdsgården. Det inre af byggnaden: entré, trappuppgångar och privatrum — talar också

om odlad smak, godt om råd och omtanke om hyresgästernas bekvämlighet. Interiören med de rymliga trapporna, vestibulerna och korridorerna, där rum ligger intill rum, påminner mest om ett elegant privathotell. Men i stället för nummer ha dörrarna visitkort med hyresgästernas namn, och knackar man på och kommer in, befinner man sig i en liten våning med tambur, rum — ett eller flere — och ett ungar-kök med vatten, gas och skafferier. Värmeledning och elektriskt ljus höra också till bekvämligheterna. Af detta material har sedan hyresgästen alla chanser att skapa ett eget hem, oberoende som hon är af sina grannar och oinskränkt härskare öfver sin dörr. Att hon slipper undan tjänarinnebekymret genom att använda sig af de inom byggnaden boende städskorna och genom att bli medlem af Hemtrefnads hushållsaktiebolag som serverar sina aktieägare frukost och middag i två af det stora bolaget hyrda matsalar — allt detta kan ju icke minska hemkänslan i något afsevärd grad men väl kostnaden, omtanken och besväret — tre ting hvaraf

utom hemmet arbetande kvinnor sällan kunna offra synnerligen mycket.

Vid vårt besök å Hemtrefnad träffade vi i en korridor fröken Eugenie Sundholm, hvars insats i det nu färdiga verket vi förut betonat, just i färd med att visa huset för några andra intresserade. Hon berättade oss att alla enkelrum redan äro uthyrda, ehuru inflytningen måste ske vid olaga tid, eller på nyåret, i stället för som ämnadt var sisl. oktober, samt att af dubbletterna nu endast helt få återstå.

Idéen att bygga ett hus med bostäder, särskildt inredda för de arbetande kvinnornas behof, har alltså visat sig vara praktiskt utförbar och därjämte populär bland dem, hvilkas fördelar afses. Lusten borde därmed vara väckt att i andra stadsdelar inreda byggnader med liknande lägenheter. Det är ju ännu alltför en bråkdel af den stora kontingenten, som kunna njuta af Hemtrefnads fördelar.

E. —ER.

PÄRMAR

till **Idun 1908**
och föregående år

tillhandahållas till följande priser: Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, Iduns Romanbibliotek, röda eller gröna 0: 50 om rekvisition och likvid i postanvisning Iduns Hjälpreda, röda eller gröna... 0: 50 insändes.

Sång till hembygdens kvinna.

Dikt af Johannes Heüman.

VID DEN ÅRSFEST, som Bohusläns gille nyligen afhöll å Grand Hotel Royal, illustrerades högtiden bland annat af nedanstående versifierade hyllning till hembygdens kvinna, författad af häradshöfding Johannes Heüman, en son till den i fjol aflidne, som präst och mänskliga högt skattade kyrkoherden i Adolf Fredriks församling E. D. Heüman. I detta sammanhang kan det vara lämpligt att erinra om, att nämnda församling, på femtionde årsdagen af själasörjarens födelse i Bohuslän, fick af en "Vän af Elis Daniel Heümans lifsgärning" mottaga ett belopp af tiotusen kronor att under namn af "Elis Daniel Heümans minnesfond" af kyrkorådet förvaltas och vårdas enligt donationen åtföljande bestämmelser.

NU ÄR, SOM JAG såge en skinande riddaresal långt bort i den sägenomsusade Miklagårds stad, där mänskäran hänger bland grenarna i cykomoren, då dagen dör hän öfver dälerna invid Bosporen. Se vinkrus och rättor, se lampor och ljus utan tal, se nattskumma ögon i dröm vid en kärleksballad, se kungar i gnislrande kronor med ståt och slafvinnor

och tysta araber och leende grekiska kvinnor. — Men prydda med hjälm, som blänka likt fjordar i sol, med hvässade slogsvärd, som skina likt solväg på haf,

står kejsarens unga och ljuslätta väringavakt kring kejsarens höga och gyllene härskarestol. De ynglingar älskas af kvinnor, som ingen dem gaf —

vid stridssång och hornlåt de grepos med vikingamakt. —

Den skumögda kejsaredottern, som ormalikt dansar, blir hyllad med sirliga ord ifrån gästbudsorden — af väringavakten, den unga och stolta, från norden hon hälsas med dånande sköldklang och lyftade lansar.

Då äskar i salen en härold för kejsaren ljud, och kejsaren uppgår till tronen i guldstickad skrud. Det går som en susning längs alla de festliga borden,

och kungar och drottningar lyssna till kejsareorden: Hvem strängar i kväll väl en harpa att för oss besjunga

ett land, där det finnes en kvinna mer ljuf än min unga prinsessa? — Den sångaren stige då fram i min sal. —

De tiga vid borden, och kejsaren spörjer: Väl ingen? —

Då stiger där fram ur den nordiska väringaringen en höfding med pannguld och krona, en hvitklädd och ung,

en fager och lockig, en frimodig yrglingakung. I salen det hviskas: se kungen från Kungahälls dal; och kejsaren frågar en väring, hvem höfdingen var. Han svarar: det är vår kung Sigurd, kung Jorsalafar.

Nu sorlet dör bort, och se festljusen äro utbrunna; i tystnaden vägorna ifrån Bosporen hörs nanna. Vid harpan den dristige vikingen börjar att sjunga för söderns prinsessa, hvars ögon mot sångaren ljunga:

Du dotter af natt, du som dansar på månglänsta tiljor och sprider med slöjan din riddares utströdda liljor, som blommade blott för att en gång få vissna hos dig —

du känner ej landet, där natten kan lysa som dagen, där våren vid lärksång och dån ifrån älfvar i skum går fram som en ungmö på hedmarkens tindrande stig;

där liljekonvaljernas klockor förkunna i hcgen, att solen är varm, och att vinden är midsommarljum.

Du dotter af sunnan! Följ med till de soliga riken, som kanske du varsnat ibland under kvällstysta stunder, då drömmen dig förde långt hän från Seraljårdens lunder.

Jag ville du stode med mig vid min höfdingafana, när skeppsväktarns hornlåt förkunnar, att nu kan man spana

de yttersta skären, de brantaste bergen i Viken.

Jag ville, att du vore med, när om midsommarkväll mitt drakskepp vid hafsbrus styr in i mitt Konungahäll.

Då förde jag dig till min timrade höganloftsal, där äldriga kämpar och skalder nu vänta på mig. — Kanhända du bleknar vid fönstret — Hvem närmar väl sig? —

En mö mera ljuf än du själf? — Se, jag visste hon fanns

i landet, som drömmar i sagoskum midsommarglans.

Det är ju min dotter. Hon går genom borggårdens grindar

att vandra bland ängarnas blommor, som öppna sin krona

för henne — prinsessan i Kungahälls kvällstilla dal. Se ögonen äro så blå, hennes lockar så ljusa — det är ju som blåklint i kornfält, som vaja och susa.

Nu fläkta i lunderna svalkande västerhafsvindar, och långt bort i markerna fidlorna sjunga och tona. Nu gå alla ungmör, som vänta och älska i Viken att följa prinsessan på väg emot fjärrdrömda riken. Men giljarestigar i Viken gå ej som hos andra långt hän öfver ängar mot dälder i skymmande dalar,

ej heller de älskande mötas i sorlande salar.

I vårtider Vikens små döttrar mot klipporna vandra. Där lyssna de tyst till de nattskumma fjordarnas brus. —

Se ut alla ungmör! — Han kommer i gryningens ljus. Han står upp i drakskeppets lyftning. Det skummar om bogen.

På böljornas solväg han kommer från okända riken, — se detta är giljarestigen till ungmön i Viken.

Där räcks honom händer — de kunna båd' sömma och spinna,

de lärt sig att skickligt och käckt svänga slagan på logen —

men ock de förstå att en bågsträng så konstmässigt tvinna,

att icke den brister för ynglingens hand, när den spännes

till skydd för den älskade bygd, som är hans och är hennes.

Hur ljuf efter striden att landa vid hembygdens strand, hur sällt att då sinnet af oro och sorger betungas få vandra mot fädernebyn vid den älskades hand, när klockorna ringa och brudsången börjat att sjungas.

Visst vet väl en ungmö i Viken: vi skiljas så snarligt, vi mötas så sällan. Knappt vissnad är krona och krans,

förrn vikingen åter styr ut emot solvägens glans. — Men troget hon vaktar hans gård, och i stormröda kvällar

hon står med sin pilt ut på klippornas skumstänkta hållar

och hviskar: Min älskling beskyddes för allt, som är farligt.

Så sjöng Sigurd Jorsalafar inför Miklagårds Hof. Han skulle ju sjunga de nordiska kvinnornas lof. Då visste han ingen mer ljuf att för främlingen ställa

än ungmön, som älskar och drömmar vid fjordar i Viken.

Hon ensamt var honom en sångens ej sinande källa, en midsommardröm under palmer i sydlandens riken.

I herrar, som bänkat er här vid vårt festliga gille, I män ifrån Vette och Bullaren, Tanum och Qville, från Lane och Tunge, från Sote och Stångenäs härad,

från Orust och Inland och äfvenså I ifrån Tjörn, I alla, hvars vaggsång är bruset om kosterbåtsförn, —

den sång, som af vikingen sjöngs, den kan sjungas här än;

ej bättre den nordiska kvinnan af oss kan bli ärad än uti en hymn, som i kärlek till hembygdens kvinna blott är som ett ljudligt och sjungande eko af den. — Så stig du då fram, du de skumhvita fjordarnas mö! Hvem vill ej med hembygdens ängsblom din brudstig beströ?

Hvem räds för en stormvind, om blott man med den kan dig hinna?

Hvad mer om den segel och tackling för alltid förstör, hvad mer om som vidjor den masterna böjer och bräcker,

om sedan du handen till hälsning och välkommen räcker!

I dig vi nu fira hvar täckelig kvinna i norden, som sitter i kväll här vid alla de festljusa borden. — Du dotter af Viken! Dig bringas vår hyllning. Vi ville

den ljöde kring fjordarna liksom den ynglingasång, som steg ifrån drakskeppens lyftning emot dig en gång.

Ja, sjungen, I slumrande ekon, när Vikens små mö nu hälsas af hembygdens söner i Bohusläns Gille!

Använd endast

PANSAR-Emaljerade

KOCKUMS

GJUTNA GRYTOR.

Giftfria.

Solida.

KALMAR ÅNGKVARNS A.-B:s

KALMAR 1:ma

- RISSTÄRKELSE -

OBS! Guldmedalj i London 1906.

tillverkad på landets modernaste stärkelsefabrik, utmärker sig särskildt för **hvit**het, renhet och styrka.

Finnes hos hvarje välsorterad specerihandlare i hela riket.

Från en spansk karneval...

För Idun af David Sprengel.

FRÅN FÖRFATTAREN David Sprengel, hvars litterära essayer tid efter annan väckt uppseende i stockholmspressen, ha vi mottagit nedanstående fint och skarpt iakttagna karnevalsbild från Barcelona, där författaren f. n. är bosatt. Det är en barnkarneval som skildras, men uppsatsen utgör på samma gång en intressant jämförelse mellan latinskt och germanskt barn- och ungdomslynné.

Det vackraste under karnevalstiden i Barcelona var för öfrigt rent af tillställningar för barn...

En eller ett par af eftermiddagarna ägnas sedan gammalt åt en minderårig, offentlig *bal paré et travesti*. Den äger rum på en teater. Småttingar ur alla samhällslager delta i den. Det defileras förbi en jury, som distribuerar priser mellan de kapricösaste och behagligaste dräkterna. Det dansas till förstklassig musik...

Damer och kavaljerer i miniatyr från de mest skilda tidsåldrar, ur historien, legenden, operan, novellen, sista excentriska modejournalen, piruettera djupt allvarliga eller med klara leenden mot hvarandra. En mexikansk indian lutar sina tatueringar och sitt svärmod mot en rokokohertiginnas musch och urringning. Don Juan har hunnit fram med sina konster till Desdemona, medan moren visar näsduken för Colombine — dock egendomligt nog för att hjälpa henne med att putsa näsan; i Pierrots ångesthvita ansikte lyser munnen som en strimma blod. Franska Republiken koketterade med en korgosse — som för öfrigt är en flicka. Man har svårt att utreda för sig själf, hvad det är för en ämabel, öm och ironisk poesi, som gör ens sinne vemodigt och ljust i en dylik mjuk, lefvande marionetteater. Det är oskulden med kärlekens och förräderiets mimik. Det är de späda tanagralemmarna till de upprörda och stora gesterna. Det är saknaden af alla erfarenheter, med mästerskap uttryckande de djupaste och bittraste erfarenheterna. Pantomimen smeker icke bara; den öfvertygar... Den kommer en nästan att undra, om icke de som själfva ännu sakna medveten personlighet äro de som ha lättast för att ikläda sig och bli till ett med främmande personligheter och om icke barn äro de yppersta af alla aktörer. Det skulle motsäga de populära estetiska teorierna om att man måste ha gjort en erfarenhet för att kunna tolka den... Poeterna, som rulla sig i smutsen för att lära känna "lifvet", skulle nöta ut sig till ingen nytta... Hvad det i grunden kommer an på är naturligtvis att ha fruktbara instinkter.

Dessa förtjusande figuriner ge också under några timmar kulör och fantasi åt gatorna och promenaderna, i landåer och automobiler eller mera modest till fots med bonnen eller mödrarna. Det finns knappast en familj så fattig, att den icke gömmer i en kista någon karnevalsgrannlåt för de små.

Om jag icke misstar mig, går en liknande barnkarneval af stapeln också i Paris, någonstädes i Boulevard du Bois-de-Boulogne; där kastas visst, t. o. m. en smula mer bullersamt, med konfetti och serpentin...

Man vågar icke drömma om sådant för Norden... Germanska barn ge i regeln mer eller mindre intryck af att vänta på att bli full-

växta. Det är oroliga viljor och slitna sinnen; och som om deras egen

otålighet icke vore tillräcklig, dresseras de i hemmen till fetischkult för de burleskaste af alla gudomligheter: de "stora".

Latinska barn forma ett släkte för sig, afslutadt, afrundadt, harmoniskt. Observerar man de antika barnframställningarna, skall man också se, att det de ge icke är små män och kvinnor, som växa; de afbildade en speciell, färdig ras af pygméer... Inom denna värld finns djurets värdighet, grace, för behofven utvecklade instinkter och tillfyllestgörande visdom om lifvet. Hvad som felas är bara de precisa kunskapernas sand och de vulgära drifterna. Det är endast en konsekvens, att man där bör ha sin egen fest, sin egen karneval.

Danaë mottar med klassiskt utslagen lycka öfver dragen gudens guldregn. Folkets dotter i Neapel mottar med något mera yttre skrämsel, men med säkert lika mycken inre anammelse den svartsjuka adoratörens rakkniffsskråma. Den spanska unga flickan ur bourgeoisie tar — karnevaldagarnas konfettikaskader och serpentinprojektiler...

Det är tre olika sätt, hvarpå en dam kan undfå hyllning och hvarpå en kavaljer kan lämna den. Det första står icke till alla tillbedjares disposition; det andra är en smula riskabelt. Det tredje, som företeer en lika facil som ofarlig form, bör äfven bereda njutning att döma af de förvirrade, men lyckliga uttryck man mötte i ansiktena sist i Barcelona...

Raserna skifta öfver den pyreneiska halfön, lifvet flyter mycket olika; hvad som öfverallt är detsamma är den borgerliga unga flickans isolerade existens. Inom aristokratien träffas camaraderie mellan könen; duandet mellan unga flickor och unga män är där nästan kutym och har karaktären af klassdistinktion. Inom bourgeoisie sorterar man ungdomen nästan från födseln.

Jag talade en gång med kardinal Casanos, Barcelonas biskop, om samskoleidéerna; stadens republikanska borgarråd hade beslutat upprätta samskolor, men hinder från afgörande håll hade kommit emellan...

— Det där kan vara för era nordiska länder, sade hans eminens till mig, fast det ej skulle förvåna mig, om det har olägenheter äfven där! Jag vet inte, hvad man hos er har i ådrorna; hos oss har vi blod; förstår ni, min son: rödt blod. Jag känner inte mycket af ert lands kultur, jag känner tändstickorna; brukas det verkligen hos er att närma tändstickan till plånet annat än när man önskar explosion och eld?

Den violette och skarlakansröde prelaten,

EN KVÄLL efter det karnevalen är slut börjar det snöa i Barcelona. I Madrid, där vintrarnas bergskyla är lika asketiskt obarmhärtig som ökenhettan om somrarna, är snö ingenting ovanligt; på Barcelonas trottoarer ser man den en gång hvar tionde år.

Jag har varit på teatern med en kubansk familj, vi ha icke gått för att supera, det gör man knappast i södern, men vi ha satt oss på ett kafé. När vi komma ut, veta vi icke längre, hvar vi äro, det är åtminstone säkert icke på Kuba! Snön står så underligt mot kreolskans mörka hy, damen blir så blek, som om hon hade ondt i hjärtat, det faller ett hvitt ljus öfver henne, som är långt borta från hvardagarnes och hvardagsnätternas, en högtidlig glans som af fest eller olycka. Sennora, ni vet icke hur hänförande ni är, hur ny!

Är det naturen själf, som klädt ut sig och bara kommit litet för sent? Den klassiska och äkta karnevalens trollstämning är med ens hos oss denna natt.

O, vänd de kulörta glaset i din lykta mot människorna, Karneval, och låt dessa bli nya för hvarandra, säg dem, att de icke ännu känna hvarandra. Om de ta maskeradens facklor i händerna, kunna deras mattade ögon spegla elden. Dammet emellan dem af de allt för många veckorna blir till ett glittrande stoft... Det behöfs bara att förändra belysningen. O, vänd de kulörta glaset i din lykta mot oss, Karneval!

Men för den lilla nästan svarta tjänstflickan, som varit med oss, blir det för starkt, hennes färgade hjärta känner sig knappast tilltaladt af allt det hvita, hon blir illamående och vi måste ha in henne på ett apotek...

Planteringarna med sina palmalléer, som bugna under den besynnerliga materian, äro barocka och överkliga, och likna poetiska och förryckta dalmålningar...

I morgon, när snön redan skall ha smält på gatorna, vandrar hela Barcelona upp åt bergen, där den ligger kvar, för att se sig mått på den, ta i den med fingrarna och beklaga att den icke kan förvaras i en låda som en kuriositet...

Den arrangerade och riktiga karnevalen, som gått förut, hade vida mindre stämning med sig. För att något skall rycka en fullväxt och promenadtrött inbillning med sig måste det vara oberäknadt, öfverraska... Och hvad kan mera öfverraska oss?

Den arrangerade och riktiga karnevalen är numera nästan allestädes öfvervägande för barn.

LÄS!

Några äldre årgångar realiseras till betydligt nedsatta priser och erbjudas för dem, som förut ej äga desamma, en billig, omväxlande och lärorik lektyr. Mot insändande af nedannämnda belopp till **Expeditionen af Idun, Stockholm**, erhålles inom Sverige **portofritt**:

Idun 1892	2: —	Idun 1906 (utan julnummer, nr 25 o. 52 felas)	5: 50
Idun 1893 (nr 1 felas)	2: —	Idun 1907 (med julnumret)	6: —
Idun 1895 (utan julnummer)	2: —	Iduns julnummer 1894	0: 20
Idun 1902 (med julnumret)	4: —	Iduns julnummer 1898	0: 20
Idun 1903 (med julnumret)	4: 50	Iduns julnummer 1905	0: 50
Idun 1904 (med julnumret)	5: —	Barngarderoben 1905, komplett	2: —
Idun 1905 (med julnumret, nr 28 felas)	5: —	Barngarderoben 1908, nr 4 o. 5 felas	2: —

LÄS!

som sedan ett par månader hvilat i Gud, tog sig om hakan och tillade energiskt:

— Vi vilja icke se tolfåriga gossar och flickor dåraktigt förälskade. Dårfor hålla vi dem ifrån hvarandra.

Afspårningen under barndomen fortsättes uppenbart; det blir till en vana att gå hvar för sig . . .

Man är vänligt inbjuden till en kväll "af alldeles förrolig karaktär" af en eller annan spetsborgerlig miljonär; man beslutar ta på sig fracken, i det man tänker på vackra ansikten och på möjligheter . . . I den luxuösa, men enligt nordeuropeiska begrepp ständigt — ack: i alla afseenden! — alltför kalla salonger finner man terängen nästan geometriskt uppdelad: på ena hållet de unga damerna, på de andra herrarna. När det skall dansas, träffar kavaljeren sitt val, gör ifrån sig hvarvet under förstälsefullt besvarad tystnad, och efter en korrekt reverens återvänder hvar

och en till sin plats. Enda behållningen af en "intim" soaré i den värld, som i Spanien kallas *cursi*, är en gäspning . . .

Intimiteten vill man i familjerna helst vänta med till äktenskapet . . .

Bundenheten i formerna hindrar i alla fall icke, att den unga flickan har en *novio*, en förlovad, som föräldrarna måhända i årtal sväfvat i okunnighet om och som hon kanske gjort bekantskap med helt enkelt — på gatan.

Till de tidigaste morgonmässorna har den unga damen tillåtelse att gå ensam eller blott åtföljd af en tjänarinna, och då bjuds det kanske ett tillfälle att talas vid; dylikt bidrar till gudfruktigheten. I många fall ha de under år — blott det skrifna. Hans bref bringa domestikerna eller portvakten in i huset; hennes falla — till exempel — ned från balkongen i en tom tändsticksask. Och lika ofta skötes korrespondensen blott af blickarna. Det är en kult, en dröm vida mer än en bekantskap; i Spanien tas det icke desto mindre mycket allvarligt och kallas — underligt att säga — att "ha förhållande".

Äfventyrets doft hvilat öfver det minsta, öfver bagateller, som våra unga damer skulle rycka på axlarna åt eller glömma efter treminuter.

De närmanden karnevalens lössläpplighet tillåter skulle en spansk sennorita, om hon talade norska, hvilket hon till all lycka är långtifrån att göra, kalla "det vidunderlige".

En sennora sade mig en gång, att när hon som ung flicka såg tillbedjarens upphettade ansikte öfver sig och fick det kulörta pappersregnet midt i barmen, kände hon det, som om hon skänkte bort sig själf . . .

Sydlandsk kyskhet i förbindelserna för med

BARNBESPISNING I KATARINA FOLKSKOLA. TECKNING FÖR IDUN AF B. LYBECK.

VÅR BILD här ofvan visar en skara små skolbarn, intagande sin middag i Katarina folkskola, där bespisning af undernärda barn från fattiga hem liksom i andra stadens folkskolor pågått hela terminen. Den berättar en hel historia om nöden bland den fattiga befolkningen i hufvudstaden, denna vinter på grund af arbetsförhållandena större än vanligt, och om det energiska arbete, som bedrivits för att söka lindra densamma hvad barnen angår. Folkskolornas lärarepersonal kom redan långt före jul underfund med att den bland sina elever hade många, som voro slöa, bleka och maktlösa af ingen annan orsak än brist på föda och att långt större medel än de, som funnos disponibla, erfordrades, om man ville skaffa alla dessa svältande barn ett ordentligt mål om dagen. Allmänhetens intresse väcktes emellertid genom tidningarna för saken, en barnbespisningskommitté bildades och penninggåfvor strömmade in, bespisningen i skolorna utvidgades, hvarjämte något tusental barn fingo matdagar i burgna familjer. Och den kraftiga undsättningen kom helt visst i rättan tid, innan de små hunnit ta allvarlig skada af hunger och umbäranden.

sig en del njutningar, som kanske äro okända i Norden. En nordbo kan invända, att konfetti och serpentiner äro någonting föga substantiellt.

Men å andra sidan är det ännu icke påvisadt, att våra amuretter och *passionetter* i allmänhet äro annat än — färgade papperslappar. DAVID SPRENGEL.

Från Iduns läsekrets.

En replik till "Uppriktig".

MED FÖLJANDE INLÄGG i den mångomfattande diskussion, som utspunnit sig kring frågan om "Olles bekymmer", måste vi förklara meningssutbytet afslutat i Iduns spalter.

OLLES KLAGAN har framkallat så många råd att Olle nu bör kunna finna sig tillrätta, om han ej är en oersonlig pedant, som tror att ingen metod duger mer än hans egen, eller är han en s. k. "kinkblåsa" eller möjligen en stor hushållare, som tvingar sin hustru att arbeta litet öfver sina krafter och som kanske till på köpet knotar öfver hennes utstyrsel-pengar och — tvättnor?

Hvad som torde vara tämligen visst är, att kärleken mellan makarne ej är af rätta slaget, då sådana enskildheter ej kunna uppgöras och bättras utan allmänhetens medverkan!

Senaste insändare i frågan i nr 9 af Idun är dock af sådan art att den kräver ett bemötande, ehuru diskvisserligen kommer in på ett annat plan, men då "Uppriktig" tillåtit styra in där, hoppas undertecknad, att äfven följande tolereras.

Huru "Uppriktig" kunnat sammanställa kristendom och olust för och förbiseende af renlighet, är ej lätt att förstå. Gifva ej såväl historien som forskningsresande i alla jordens länder, obs. ej endast missionärer, utan enskilda, hvilka besökt främmande land och folk, ett samstämmigt vittnesbörd, att det just är där civilisation och kristendom gått hand i hand, som ordningssinne, renlighet och punktlighet i det offent-

liga och personliga lifvet kommit längst i utveckling? Skulle motsatsen vara fallet, borde ju den kroppsliga renligheten vara störst t. ex. hos araber, egypter, kineser, hvilka ju haft en civilisation utan kristendom sedan årtusenden. Ja, hvarför skulle ej kroppslig renlighet stå på sin höjd äfven hos de folk, hvilka aldrig "besvärats" vare sig af civilisation eller kristendom? — Japan med sin renlighet kan ej här nämnas, ty det gör ingen hemlighet af att det tagit mycket af det bästa Europa och Amerika erbjudit till föresyn vid sitt stora framryckande såsom ett kulturland. —

Och — för att återgå till våra egna förhållanden — ha vi i vårt land ej något exempel på, huru levande kristendom förvandlat människor från råa, smutsiga individer till renliga, ordentliga, arbetsamma män och kvinnor? Kan "Uppriktig" påstå, att vi ej ha sådana ex. och det just nu i en tid då Elsa Borgs stora kristliga verksamhet åter dragits fram för våra ögon och hjärtan, eller har "Uppriktig" aldrig tänkt på, hvad slumstyrar, diakonissor, pastor Hedberg m. fl. uträtta? — Säg ej, att sådana exempel ej passa in här, då ju Olle med fru tillhöra en annan samhällsklass än den som speciellt kommer under kärleksverksamhetens omtanke — de

passa in, ty det är endast kristlig kärlek, som kan drifva en människa att ägna sig åt de sjunkna, de fallna, de i bokstallig mening smutsiga.

Hvilka fula slagord skulle det vara, som inläras under kristendomslektionerna? Plågas ej Uppriktig af de svordomar och fula ord, som städs ljuda för öronen ute på gator och vägar och som komma från såväl fattig- som rikemans mun? De kunna väl ändå ej sägas härröra från kristendomen, ty kristendomen dömer dem.

På tal om skolundervisningen ett ord äfven om flickan, som fick lida för sin "tidiga utveckling". Frågas: huru många barn ha ej fått lida för sina tarfliga kläder — sitt röda hår — sina fräknar — eller sina stora öron, ehuru pojkarne ju ibland kunde medels knyt-näfvorna skaffa sig respekt?

Är ej allt sådant straffvärdt okynne — eller kan det verkligen sägas vara en följd af kristendomsundervisningen?

Om Uppriktig läst kyrkans vigselformulär, borde talet om kroppslig och andlig kärlek tystna liksom ock påståendet att kristendomen skulle förneka det sexuella lifvets rätt. Kristendomen gör ej det sexuella lifvet till en hufvudkult, som i alla sina yttringar skall offentligent omtalas, men förringat, förbudt eller förhånat förhållandet mellan man och kvinna har kristendomen aldrig gjort. Klosterlif, asketism och sådant kan ej rättvisligen sägas vara kristendomens hufvudmoment.

Ang. konstverk på offentliga platser skjutur Uppriktig ej heller så litet öfver målet i sin ifver, så väl i det underförstådda påståendet, att kristendomen skulle vara en fiende till konsten, som uti sitt meddelande, att kristendomens makt i världen skulle vara mindre nu än under midten af förra århundradet.

Kristendom och konst ha trifts rätt väl tillsammans genom tidernas lopp, såsom ju ock många stora mästare inom olika konstgrenar visat och hvarom deras verk bära vittne, såväl i museér, kyrkor, kloster som enskilda hem från både forntid och nutid.

Konstens — såväl den religiösa som den profana — uppgift i världen är ju att höja och förädla mänsklig-heten, att framställa idealen höga, rena. Gör den det, så må den sägas vara god, äfven med den ofullkomlighet, som vidläder allt människoverk.

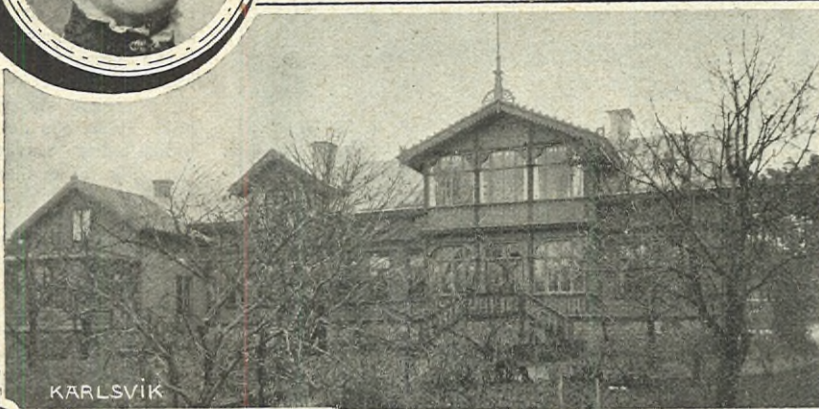
N—N.

LUZERN

o Förnäm vistelseort under sommaren. o
G:D HOTEL NATIONAL

Härligaste läge vid Vierwaldstättersjön.
Rum från 4 kr. • Ill. prospekt gratis.
Telegramadress: "National".

”Arolina von Vegesacks minne”

KARLSVIK

Vid den fint och rikt serverade middagen förvånade man sig åter öfver ett bordsskick hos dessa klena begåfvade, som skulle pryda fullt normala barn. Det knappt tillmätta utrymmet hindrar mig att nämna något om sången, leken och mycket annat af intresse. Jag vill blott påpeka hvilka segrar här vinnas af tålamodet, ihärdigheten och kärleken, då jag nämner att några af eleverna väl och med ganska god uppfattning läste Nils Holgersson.

Om dem, hvilka hinna så långt, eller ganska tillfredsställande kunna tillgodogöra sig vanlig skolundervisning, är uttrycket sinnesslö oegentligt. De äro visserligen genom sjukdom hämmade i sin utveckling, men det är att hoppas, att de en gång med stöd af de sina kunna träda ut i lifvets skola.

Hemmet, som har plats för 20 elever, förestås af fröken Aura Köhler, mångårig lärarinna och föreståndarinna bland de sinnesslöa samt elev af och tillgifven vän till den på detta område framstående friherrinnan Torborg Rappe. Till sin hjälp har fröken Köhler bl. a. två unga intresserade lärarinnor.

Frågar man sig hvad drifkraften är till detta så ofta tröttande arbete, hvad det är som gör, att det sker med så kärleksfullt nit, ligger nog svaret till stor del i den naiva, oskuldsfulla tilltro till människorna dessa barn i hög grad äga. Rörande var att se med hvilken gläde barnen omfattade sina från hemmen medförda porträtt af anhöriga. Ja, de äro skilda från de sina, men här hafva dessa barn dock ett hem, där de känna sig ha stöd och kamratskap, om vård utan klemighet, och där de kunna själiskt utvecklas så mycket som deras olycka medger. Här hafva de känslan af gemensamhet med lik-

NÄR MAN från Södertelje station reser öfver svängbron och fortsätter till höger, kommer man efter ungefär en kvartstimmes väg till ett ställe, lummigt inbäddadt i en trädgård. Det är Karlsvik, skola för sinnesslöa barn från de mera bemedlade klasserna, friherrinnan von Vegesacks vackra donation till Föreningen för sinnesslöa barns vård i Stockholm.

Stället ligger utmärkt vackert med utsikt öfver kanalen, där båtar oupphörligt glida fram, och med vackra skogshöjder i fonden. Det är icke något af de nu så vanliga palatsen, som uppföras för olyckan och lidandet, det är en enkel byggnad med rymliga verandor, som mera ger intryck af ett privathem.

Och när man inträder inom dessa väggar, dit så många föräldratankar och föräldraböner söka sig väg, och går genom de smakfullt och praktiskt anordnade och inredda lokalerna, stärkes också detta intryck i hög grad, kanske dock allra mest, när man införes i barnens gemensamma samlingsrum. Man tycker sig vara i en stor syskonkrets af gossar och flickor i olika åldrar, och så artigt och vänligt samla de sig omkring en att man är färdig göra sig den frågan: ”men hvad fattas då egentligen dessa barn?”

Men följ klasserna under lektionerna, hör på talöfningen, där hos de lägst stående eleverna ljuden med stor svårighet sägas fram, och satsbildningsöfningarna, där de enklaste tankar ha så svårt att finna uttryck. Märk hvilka finter, som måste användas för att uppliva den tröga uppfattningen. Allt måste inläras. För att kunna snöra sina kängor få barnen öfva sig på klossar med kängklaffar och remmar, för att skilja färgerna lägga de kuber, olikfärgade för hvarje yta. Genom en sinnrik inrättning inläras formernas olikhet o. s. v. Sinnesslöa barns undervisning är rent af en vetenskap, en stor uppgift för lärarinnans skarpsinne. Hvarje dag medför någon ny möjlighet att genom en praktisk erfarenhet vinna ett nytt resultat för intelligensens utveckling. Att duka för en, två eller tre tänkta gäster är ett hjälpmedel att inlära den för många sinnesslöa nästan öfvervinneliga svårigheten vid räkning. Att pryda namnsdagsbord ger anledning till åtskillig kunskap om blommor, färger och former. Att plocka svamp likaså. Mycken kunskap måste bibringas genom ögonen och ha liksom en praktisk basis att bygga på.

Särskildt tilltalade mig lektionernas indelning; minnesundervisningen var inpassad mellan mycken vistelse i friska luften, mellan gymnastik, vintersport och om sommaren arbete i trädgården. Äfven i husliga sysslor få eleverna deltaga. Näpet var att se flickorna i sina små hvita köksförkläden och dito mössor, när de vid ett långt bord skalade potatis, malde kaffe, bredde smörgåsar m. m. I handarbeten göra de sinnesslöa, som bekant, särdeles vackra saker.

MOTTAGNINGSRUM

SKOLSAL

SLÖJDELEKTION

VINTERSPORT

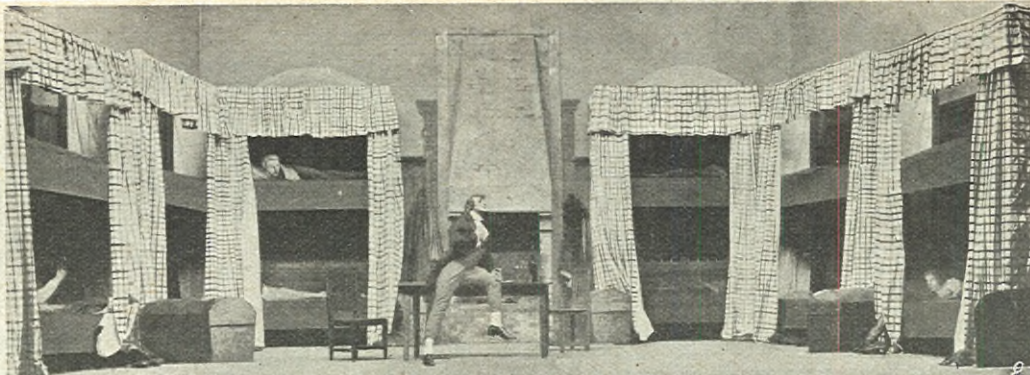
FRÖKEN AURA KÖHLER

BARNENS KÄRA VÄNNER SVEA, TOPSY O DORA

ställda, något som familjehemmet aldrig kan ge dem, ägde det än så många resurser som kärleken kan uttänka och rikedomerna kan åstadkomma. Där man hade väntat sig att finna missmodet och tungsintheten i denna så hårdt hemsökta barnakrets, så fann man — eget att utsäga — glädjen.

Amanda Kerfstedt.

Gösta Berling på scenen

stora Julmiddagen på Ekeby, den aldrig förglömda slädfärden i "Unga grefvinnan", uppträdet på Borg och Gösta och kavaljerna uppfördes dramatiskt med romanens dialog. "La Cachucha" och "Fru Musica" framställdes däremot genom tablåer och deklamation enligt den gamla hederliga traditionen från alla skolfester. Majorskan på Ekeby hade fått en förträfflig framställarinna i Anna Norrie, de öfriga uppgifterna sköttes genomgående godt af amatörer: hufvudsakligen ungdomar från universitetet i Uppsala och högskolan i Stockholm, samt deklamationen af fröken Sjöman.

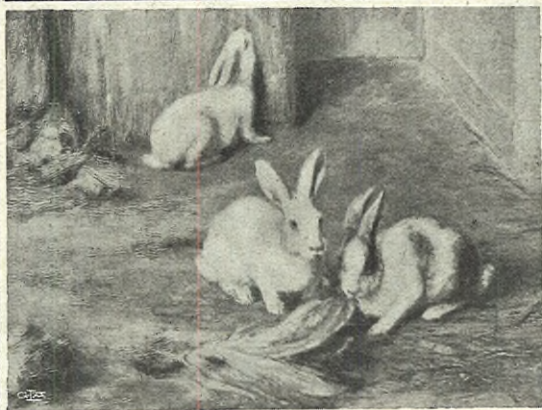

FÖRSTA GÅNGEN Gösta Berling uppträdde på scenen var som våra läsare torde minnas vid Uppsala kvinnliga rösträttsförenings Selma Lagerlöfsfest. Det var idéns tydliga framgång vid detta tillfälle, som ledde fröken Alma Sjöman att ta upp och utvidga tanken, när det nu gällde att skaffa en grundplåt till något så behjärtansvärdt som ett ålderdomshem för kvinnliga sceniska artister. Och genom hennes otröttliga energi kom så Gösta Berlingsföreställningen på operan för några dagar sedan till stånd inför en fulltalig och tacksam publik.

Det var några af de mest dramatiska situationerna ur vårt ryktbara Värmlandsepos som härvid togo gestalt för våra blickar. Scenerna mellan majorskan och Gösta i Tiggaren, den

1. GÖSTA BERLING OCH MAJORSKAN PÅ EKEBY (FRU ANNA NORRIE) I SCENEN UR "TIGGAREN". 2. GÖSTA BERLING I KAVALJERSFLYGELN NATTEN EFTER ÄFVENTYRET MED GREFVINNAN DOHNA. 3. SCEN UR "UNGA GREFVINNAN". GREFVINNAN DOHNA (FRÖKEN OLGA RAFAEL), GÖSTA BERLING OCH ÖFVERSTE BERENCREUTZ UNDER SLÄDFÄRDEN. 4. SCEN UR "JULMIDDAGEN" PÅ EKEBY. LÄNGST TILL VÄNSTER VID DÖRREN MAJORSKAN OCH DEN KNÄFALLANDE KRISTIAN BERG. LÄNGST TILL HÖGER DE ÖFRIGA "KAVALJERERNA", I MIDTPARTIET MAJOREN, ANNA STJÄRNHÖK M. FL. MIDDAGSGÄSTER. FOTO FÖR IDUN AF A. BLOMBERG.

FRÖKEN IDA v. SCHULZENHEIM hör till de mera kosmopolitiska af våra konstnärer. Hon har visserligen fullgjort sina första studier vid Akademien här hemma, men vunnit sin egentliga konstnärliga utbildning i Paris, och genom de kontinentala utställningarna går största delen af hennes briljanta karriär. Kungliga medaljen vid Konstakademiens utställning i Stockholm 1891 är blott ett led i kedjan af internationella framgångar — mentions från de franska salongerna, medalj från Chicagoutställningen, kungliga inköp i München o. s. v. Att konstnärinnan en smula föraktat täflan på den inhemska vädjobanan är således ej att undra på, vand som hon blifvit vid de större förhållandena, där mångfalden af de jämbördigt kämpande konstrikningarne ger publik och kritik en friare blick, gör det lättare för den konstnärliga förtjänsten att bana sig väg än inom vår svenska, rättare sagdt stockholmska konstvärld med dess hemgjorda, naturligt nog tämligen ensidigt upplinjerade betygsschema. Så mycket mera tacksam bör den svenska publiken vara, att konstnärinnan nu beslutit sig att genom en separatutställning samman med den kände och högt skattade landskapsmålaren frih. Hermelin d. y. låta den taga del af sin produktion. Att denna skall möta förstående är utom allt tvifvel — så väl bland den konstintresserade som bland den hundintresserade allmänheten.

Ty själfva konstarten väcker på denna utställning ett alldeles speciellt intresse. Vi ha de vilda djurens målare, Bruno Liljefors, vi ha bland hästmålare de båda Arsenierna och andra; men som hundens skildrare och tolkare torde frkn v. Schulzenheim stå så godt som ensam inom vår konstvärld. Jag borde måhända ytterligare sagt: rashundens, ty konstnärinnan målar inga "byracks". De mest skilda raser rymmas på utställningen, men deras representanter äro alla blåblodiga. För alla dessa skilda ras-karakterer har konstnärinnan en snabb och humoristisk uppfattning (ja, förstå mig rätt, jag menar inte alls Strixhumoristisk) och återger dem med en teckning af fulländad säkerhet och elegans. Men inom detta område har hon återigen två särskilda specialiteter; vindthunden hvars högaristokratiska former och

väsen i rikt mått representeras på utställningen; samt valpen af alla raser, med varm medkänsla för allt som rör sig i hans lilla rena, troskyldiga barnasjäl.

Å andra sidan begränsar sig frkn v. Schulzenheim ej uteslutande till hunden. Häst och katt, får och gris och kanin få liksom i förbigående en påhälsning af hennes pensel och ha alla anledning att vara nöjda därmed. Men isynnerhet korna, hvarom de charmanta franska ladugårdsinteriorer, som höra till utställningens förnämsta prydnader, bära vittne.

Bland de taflor, Idun valt att reproducera, märkes i främsta rummet utställningens största och kanske förnämsta duk, "Vindthundar i Kennel", tre ståtliga djur, med rasens languisanta förnämhet tecknad i hvarje linje. Vidare den fina hvita kammarhunden, högst onådig öfver att befinna sig "I väntan". Därtill kommer ett präktigt pudelporträtt, som befinnes i privat ägo, nämligen h. m. änkedrottningens, men benäget utlånats till utställningen. Slutligen tre näpna och menlösa franska kaniner, samt ett hästhufvud, som visar att konstnärinnan äfven på detta område behärskar samma stora förmåga af karaktäristik.

ANNIE ÅKERHJELM.

Axel Sjöbergs utställning.

IDESSA dagar har den talangfulla konstnären hr Axel Sjöberg öppnat en utställning i Konstnärshuset af mycket stort intresse. Sedan flere år bosatt i Stockholms yttre skärgård, har hr Sjöberg blifvit hafsbandets målare par préférence, och af hans nu sammanförda produktion framgår, att han tagit sin uppgift med intensivt konstnärssallvar. Vi återkomma i närmaste nummer till ett utförligare omnämnande.

Hästporträtt af I. von Schulzenheim.

Uppgif lifvidd (under armarna), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur

fullt tillförlitliga, moderna o. eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjölsmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr. Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till

Mästern Samuelsgatan 43, Stockholm

Iduns Mönsterafd.

"Som agnar för vinden."

En berättelse från jordbäfnings =

Landet för Tour af Astrid Ahnfelt.

De sårade lågo utsträckta på bårar, endast med ansiktet obetäckt.

zerstört! utbrast den tyske journalisten harmset och slog upp Bædeker for att på kartan utpeka kyrkor och monumenter, så att han skulle kunna orientera sig vid landstigningen.

I detsamma gjorde Klockan en långsam svängning åt höger och kom midtför en tvärgata till Corson. Men det var ingen gata, det var blott ruinhögar, berg af ramlade hus, som hopats på hvarandra.

Nu syntes äfven, att det blott var fasaderna, som stodo kvar af palatsen vid hamnen. Men

nej, Municipiet tycktes ännu ha trotsat jordbäfningen, dess fasta pelare hade ännu icke sviktat!

Äfven fästningen uppe bland höjderna stod fortfarande rak i ryggen. Den ville häfda sitt rykte om obetvinglig fasthet och styrka.

Rök- och eldpelare stego upp i den klara luften eller vältrade sig utefter brända tomter. På redde lågo stora krigsfartyg, som alla voro kringsvärmade af små roddbåtar med flyktingar, hvilka tiggde om bröd.

Aflastning af trävirke pågick med stor ifver, och order och befallningar utropades genom stora trattar från höjden af kommandobryggorna. Från hamnen skyndade hundratals soldater upp i staden till räddningsarbeten och ned mot prämar och roddbåtar buros bårar med sårade.

Med ens mörknade himlen, tunga moln drogo fram öfver horisonten och regndroppar började falla.

Hvad var det? Ett litet fönster i Municipiets tredje och öfversta våning glimmade plötsligt till som när solen leker på rutorna. Solen hade ju gömt sig bakom mörka övadersmoln — —

Den ene efter den andre kom fram och stödde sig tigande mot relingen.

I detsamma slog tjoeka rökpelare upp genom taket och sprakande flammor började stiga mot skyn. En afdelning brandsoldater kom i fullt firsprång och försvann in i byggnaden. Minuten därefter voro de uppe på taket och riktade sina vattenslangar mot det rasande elementet. Men det blef blott att gjuta olja på elden.

Stora fång af gnistor stego upp ur röken och flammorna. De höjde sig icke i lodrät linje, de böjde sig efter vinden, vaggade i luften som röda liljor och slocknade långsamt och liksom motvilligt. Det var det dyrbara arkivet, det urgamla Messinas historia, som skulle förintas. Långt ut på redde var vattentytan täckt med förkolnade pappersblad.

Ett undertryckt rop af förfäran ljöd utmed Klockans hela babordssida. Andra våningens höga fönsterrad hade plötsligt blifvit upplyst. Ett klarare sken kunde icke utstråla från tusende tända vaxljus. Dock skulle det icke

(Forts.)

NÄRMAST DEM satt en ryss och en ryska, den förre liten och spenslig och med ett intelligent uttryck öfver sina fina drag, den senare spetsnäsad och ful som en liten råtta, men med mun och haka, som talade om seg viljekraft och energi. Åtminstone fick den unga sorgklädda florentinska, som satt vid hennes sida, den uppfattningen.

Tidningarne hade ju redan haft mycket att berätta om det mod och den oförskräckhet ryske officerare och matrosor lagt i dagen vid sina räddningsarbeten i de båda systerstäderna. Det låg därför i luften att beundra allt hvad ryskt hette.

Den florentinska signoran hade på sin högra sida en ung ingenjör, som var en lefvande afbild af Goethe i tjugoförårsåldern. Hans haka var som modellerad i den hårdaste brons, men det låg ett vekt drag omkring munnen, och ögonen lyste af godhet.

Af passagerare utom expeditionens medlemmar räknades endast en välfödd tysk korrespondent och ett ungt par från Verona. Den unga frun, som var född i Messina, fruktade, att föräldrar och öfriga anhöriga lågo under ruinerna.

Bredvid professorn satt en frivillig från Capua, klädd i jägardräkt. Han var en man i sina bästa år och högre och axelbred.

— Ni får ta befälet i morgon, sade professorn. — Själft måste jag i land i Messina. Den här emigrantångaren rymmer ända till fyra tusen personer, så ni får nog fullt upp att göra. Hvar och en skall känna sig fri till handling. Detta är icke ett ögonblick för byråkratiska bestämmelser, men jag vill ändå gärna, att någon leder arbetet, när de sårade föras ombord.

— Inga byråkratiska bestämmelser, hör, hör! utropade advokaten, som sträckt sig fram för att uppfånga orden. — Tag det åt dig, präst! vände han sig till don Beppino. — Du har fribref på att läsa så många Pater Noster du någonsin vill och kan hinna med.

Don Beppino drog in hufvudet mellan axlarna och ägnade hela sin uppmärksamhet åt den apelsin han höll på att skala.

Den enkla måltiden var snart afslutad, och hvar och en drog sig tidigt tillbaka för att med friska krafter möta morgondagens händelser.

Följande morgon mötte en annan himmel än gårdagens i Neapel. Det var en ljus och klar och leende vårhimmel, som höjde sig öfver Messinasundet, och hafvet bar turkosens färg. Längst bort i fjärran skymtade det snöhöljda Etna, som i ett nu öfvergöts med bländande purpurglans.

Den florentinska signoran stod lutad mot

relingen och såg framför sig med undrande blickar. Det tycktes henne omöjligt att fatta, att denna gudomliga tafla inneslöt världens hemskaste tilldragelse, att tusenden sinom tusenden människolif lågo begrafda under spillrorna af grusade städer och byar.

Där borta skymtade Karybdes och här, här, här närmade sig visst Scylla!

Klockans kommandant kom fram i detsamma.

— Ni står och betraktar Scylla, signora. På krönet af den majestätiska klippformationen reser sig en medeltida fästningsborg och därifrån utbreder sig staden, som småningom sänker sig ned till hafvet.

Husen lyste så hvita i den morgonklara luften, hvita moln seglade fram däröfver, allt talade om frid och lugn och lycka.

— Här kan då icke ha hänt något fasansfullt?

Som svar räckte kommandanten fram sin stora kikare. Och nu såg hon, att det endast var husens fasader, som stodo upprätta. Det var som att stirra in i tomma ögonhålur. Bakom var kaos, grushögar, ruiner.

— Hur är det Homeros säger om Scylla? återtog kommandanten. "Dödlig tror du Scylla vara. Nej, evig, orubblig, oförstörbar — —"

Äfven fästningen var delvis förstörd. Den "orubbliga" klippan hade skälft, när den väldige jordanden skakade sina bojar.

Signoran lade hastigt ifrån sig kikaren. Messina var ej långt borta. Hon kunde behöfva samla allt sitt mod till hvad som där skulle möta.

Nu kom professorn upp på däck för att verkställa upprop, och alla samlades inom få minuter.

I matsalongen framdukades under tiden café au lait och skeppsskorpor, och allt som namn efter namn ropades upp tog hvar och en i sin tur plats framför en väntande kaffekopp.

Förste styrmannen visade sig i dörren: — Vi är framme om ett par minuter!

Alla lämnade sina halftömnda kaffekoppar och skyndade ut på däck.

Strålände sol öfver Corsons marmorglänssande palats.

— Welche Übertreibung! Messina ist nicht

Hårsjukdomar.

m. fl. hårsjukdomar och genom sin fördelaktiga inverkan på huden har Fil. Dr P. Håkansson's Salubrin m t hårsjukdomar vunnit alltjämt ökad förtroende och användning. Salubrin tillhandahålles i Parfym- och Färgaffärer. Partilager hos Geijer & Co, Stockholm.

Såsom befordrande af hårväxten utbjudes en mångfald af medel, hvilka som erfarenheten visar, äro överksamma eller skadliga. Genom sin förmåga att befria från mjäll

IDUNS MODELLKATALOG

Ombärlig för alla sömmerskor och för alla hem. Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Kolorerad omslag. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

hållas någon fest i de stora salarne — — — Den ene brandsoldaten efter den andre klättrade ned för linor och stegar för att rädda lifvet, men icke alla kunde hinna ut. Huru många brunno inne under förtviflans kamp mot eld och rök?

Det brinnande Rom, det rykande Troja!

Samma öde skulle vederfaras det undersköna Messina. Dess döme var sammanstörtad liksom öfriga kyrkor och tempel, de rikaste konstskatter förintade, lif och verksamhet och idoghet afstannade för sekundens nyck, allt samladt i en enda stor gemensamhetsgraf.

— Nej! utbrast professorn och slog sin knutna hand mot relingen — det är en infam historisk lögn, att Nero åskådade Roms brand sjungande och spelande. Under tårar och bitter sorg åskådade han den.

Den unga frun från Verona, som stod bredvid, dolde ansiktet i händerna. — Skall jag finna någon, någon af dem i lifvet? hviskade hon snyftande och famlade efter mannens hand. Professorn lade sin hand på hennes skuldra: — Om fem minuter är båten klar att föra oss in till Messina, sade han.

Den tyske journalisten, som stod i närheten, spetsade öronen. — Kanske jag också komma med? frågade han på dålig italienska.

Professorn knep ihop ögonen en smula: — Messina är förklaradt i krigstillstånd. Den som icke kommer för att hjälpa eller för att söka efter anhöriga, får svårligen tillstånd att bege sig dit.

— Men jag vara anmodad sända bref till stora tidningar i Deutschland.

Professorn strök eftertänksamt sitt skägg och knäppte upp ett par knappar i rocken. Han höll ögonen fortfarande hopknippta. — Såh, jaha, javisst, och publiken väntar på nyheter, färska nyheter, härresande nyheter, är det inte så?

— Ja wohl, men det är ju också af broderligt deltagande, hela världen känna för olyckan. Berlinaren förstod inte hvar professor ville hän och började känna sig besvrad af den stålskarpa blicken från de hopknippta ögonen.

— Min herre bör sitta inne med en god portion mod för att bege sig in i staden. Om min herre vidgar näsvingarne en smula, känner ni kanske liklukten från land?

Den andre tog ofrivilligt fram näsduken och tryckte den mot näsa och mun.

— Öfverallt ligger obegrädda lik, fortsatte professorn. — Epidemier börjar redan bryta ut, mat står inte att få för pengar, vattenledningarne har sprungit sönder. Det hörde ni kanske, att de ropade från krigsfartyget, framför oss? Därför kan inte branden i Municipiet hejdas. Den ståtliga byggnaden är, äfven den, dömd till undergång. Vill ni under rådande förhållanden ändå försöka få tillstånd till att komma in i Messina?

Svaret blef en fråga: — Ansteckende (smitade) föras ombord hier?

— Helt visst, och min herre hade nog gjort bäst i att ha blifvit kvar i ett hotellrum i Neapel. Där hade utmärkta korrespondenser kunnat författas.

Professorn vände sig om på klacken och gick sin väg.

De första båtarne med sårade och flyktingar började anlända. De sårade lågo utsträckta på bårar, endast med ansiktet obetäckt. Några voro bleka som döden och hade ögonen slutna, andra sågo sig omkring med förskrämda blickar och under högljudd klagan. Här var en bår höljdd med grofva filter, där med ett lakan, hvars dyrbara, nedhängande spetsar talade om rikedom och välstånd, ljögo om rikedom och välstånd, ty den som låg under täcket hade

förlorat allt. Och hos de oskadda, som sutto där i slutna eller spridda grupper, hvilket uttryck af tröstlös förtviflan! Här en mor, som gråtande slöt sitt lilla barn intill sig. Måhända hade hon förlorat både man och flere barn. Där en ung man, som skyddande lagt armen om sin gamla darrande mor. Barn utan föräldrar, föräldrar utan barn — — —

Och kvinnor i mansrockar, män i schaletter. Alla hade ju störtat ur sina sängar, i brådskan ryckt till sig något klädesplagg. Många fasthöll krampaktigt de mest värdelösa föremål. Den ene en stekpanna, den andre några lerkrus, en tom vinfiasco, en fågelbur utan fågel, ett oljetryck af kungen... Men en och annan hade haft besinning nog att samla ihop ett klädbylte, att locka fram dufvorna ur dufslaget, hönsen från sina reden. De stackars djuren voro hopbundna vid fötterna, hängde med hufvudet nedåt och visste rakt inte, hvad det var fråga om.

Uppför den långa trappan stiga långsamt en ung man och en ung kvinna, de första, som komma ombord på Klockan. Den unge mannen har en schalet bunden om hufvudet, den unga kvinnan är barhufvad, men här en mansrock och under denna skymtar ett hvitt, broderadt förkläde.

Långsamt komma de fram på däck. Den unge mannens ögon äro stela och glasartade, äga intet lif, men plötsligt blixtrar det till i dem och med öppna armar skyndar han fram till studenten från Foggia, ropande broder!

Den unga kvinnan gick fram till den sorgklädda signoran och fattade hennes hand: — Vi såg vår syster klyfvas inför våra ögon af en nedfallande bjälke. Också vår mor blef sårad, men hon har blifvit förd på annat håll. Min bror tålde inte vid den förfärliga synen. Han har blifvit en smula konstig.

I detsamma vände sig brodern om mot systemen. Hans blick hade återigen fått det stela, liflösa uttrycket: — Kläd på dig! sade han. — Hvarför är du naken?

— Signora! En ung läkare kom fram till den unga florentinskan — var snäll och kom med mig ned på mellandäck. Där sitter en kvinna, som i dag blifvit framgräfd ur ruinerna. Hon väntar snart sin nedkomst och behöver vård och aldeles säkert att komma i säng, men hon vill inte röra på sig. Hon vill bli sittande, där hon sitter. Kanske kan ni öfvertyga henne.

De skyndade ned på mellandäck och gingo fram till kvinnan, som satt höljdd i ett stort, ljusblått täcke af linne, troligen hennes brudtäcke. Hon var storväxt och kraftig och hade öppna, ärliga drag.

— Är ni sårad? frågade signoran.

— Bara en smula på benen, men det är ingenting att tala om. Doktorn säger, att jag skall följa med honom för att bli skött och att jag sedan skall gå till sängs, men det känns så godt att få litet luft. Det var så svårt att andas under ruinerna.

— Blef er man också räddad?

— Det var ju han, som räddade mig, vet jag! Jag visste hela tiden, att han skulle rädda mig, så jag var inte rädd. Men han kunde inte komma till det strax, för han var också sårad — värre än jag, fast inte farligt. Han fick det i axeln.

— Är det han, som står bredvid er? Signoran såg upp på en ung man med ett godt och vaket utseende.

— Nej, det är bror min. Min man kommer senare i en annan båt.

(Forts.)

“Gammal och ny moral“ och — den allra nyaste moralen.

ATT FRÖKEN ELIN WÄGNERS reflexioner under rubriken “Gammal och ny moral“ i Idun n:r 6 med anledning af det nyligen förda meningsutbytet om vår kvinnliga ungdom skulle framkalla gensagor var ju endast helt naturligt. Och vi ha så mycket hellre upptagit de pressinlägg, som hållit sig till saklig diskussion i en värdig form, som vi anse en dylik andarnas och de skilda åskådningarnas sammandrabbning vara en lika nödvändig som hälsosam rensning i all den oklarhet, brist på förståelse och hätskhet, som blifvit en beklaglig följd af vår tids brytningar på den personliga och sociala etikens områden. Jämsides med denna lojala diskussion sköljde emellertid en ny våg af det anonyma nidskrifveriets aldrig hvilande smutsflod i genom våra dörrar, och hvad såväl artikelförfattarinnan personligen som redaktionen i gemen därvid fått erfarat skulle helt visst förbluffa de flesta — utom just en sedan fem och tjuu år härdad tidningsledare.

DETTA NU om den evigt gamla moralen! Äran af den allra nyaste tillkommer ett par af våra kollegor inom den dagliga Stockholmspressen, som — utan att framlägga fröken Wägners originalartikel och därmed sätta sin läsekrets i tillfälle att själf bilda sig ett opartiskt omdöme om hvad författarinnan verkligen sagt och hvad hon icke sagt — med beställsam tjänstvillighet öppnat sina spalter för flere vrängda och missledande anonyma insändare. Rekordet bland dessa i infam och kränkande ton slogs af en insändare, som under märket *M. G—p* och i den föregifna egenskapen af en i England bosatt svenska, först tvenne gånger i Svenska Dagbladet, därefter en gång i Stockholms Dagblad tilläts manifesteras sin lumpenhet genom en serie personliga invektiv, förfälskade citat och lögnaktiga påståenden. Genom en oförsiktig, samtidigt bedrifven brefförföljelse, riktad direkt till föremålet, blef så emellertid en vacker dag denna “ädelt indignerade svenska kvinna“ afslöjad som f. d. journalist i en af våra sydsvenska städer, och de stackars vilseledda hufvudstadsbladen, som lånat sig till hans språkrör, fingo göra en generad reträtt, dock i lamast möjliga ordalag och utan något som helst uttryck för personligt obehag öfver den prekära situationen.

Nå, vi begära inte heller några underverk!

VI HA ICKE ansett oss böra undanhålla våra läsare denna lilla inblick i modernt “sedlighetsnit“ och svensk presskollegialitet. Att medel sådana som dessa ingalunda kunna försvaga banden mellan vår tidning och den rättsinniga allmänhet, som öfver hela vårt land omfattat vårt arbete med välvilja och tillförsikt, äfven där enskildas meningar helt naturligt kunnat avvika, därpå ha vi dess bättre, nu som alltid, haft talrika och glädjande bevis. Och i den sympatiens tecken känna vi oss lika trygga, oförfärad och arbetslustiga som någonsin.

Till sist är det ett behof för Iduns utgifvare att i detta sammanhang uttala, att, om än åsikter och synpunkter i ett och annat kunna vara skiljaktiga, hans förtroende till och tacksamma uppskattning af vår medarbetarinna fröken Elin Wägner alltjämt stå orubade, så visst som hennes mångsidiga och talangfulla arbete i Iduns tjänst städse präglats af ärlig öfvertygelse och ideella syften.

Hvarje husmoder bör prenumerera på **Barngarderoben** Hvarje sömmerska likaså. 12 häften årligen.

Pris för helt år 3 kr.; halft år 1:60 kr. Lösnummer 30 öre.

Från scenen och estraden

följa sin skådespelargärning till den svenska scenens fromma, liksom dessa hans vänner bringa honom ett varmt tack för hvad han redan gifvit af karaktärsfull människoframställning. De båda rollporträtt — från J. Liljeströms ateljé — vi här meddela af skådespelaren, framställa honom som svensk-amerikanaren

patos blir allt för omöjligt — som rofriddarens dotter, är ömsom vek, karsk, stolt, ödmjuk o. s. v., och hr Gösta Hillberg är en eldig och hjältemodig Bartolme. Som rofriddaren har hr E. Hillberg endast att kämpa och dö i första akten, och bägge delarne gör han som en hel karl. Särskildt hans utförande af dödsscenen är verkligt storstiladt.

Som Svenska teaterns program "Mrs Dot" alltjämt drar fulla hus, meddela vi här en bild af fru Bosse som den lekfulla och förtjusande bryggärnkan i nämnda stycke.

Operasångaren Herolds nu avslutade gästspel står som säsongens hittills mest lysande teaterhändelse. Hans Rodolphe i Puccinis melodifagra opera "Bohème" bekräftade ånyo hvilken äkta konstnär hr H. är.

Med älskvärdaste humor och på samma gång med varm innerlighet i känslan framställde han den unge poeten — och hvad partiets vokala del beträffar, var det en oblandad njutning att höra dessa friska, spänstiga toner, burna af ett föredrag utan vank och lyte.

På Oscarsteatern upplever gamla "Fatinitza" en ny ungdom och på Östermalmsteatern har den sedan många år saligen afsonnade studentfarsen "Charleys tant" tagits upp med hr Peter Fjelstrup i hufvudrollen och framkallar en stor succés de rire. — — —

Aulinska kvartetten bjöd vid sin senaste konsert på ett program af uteslutande svenska kompositioner: Franz Berwald, Richard Ohlsson och Wilhelm Stenhammar. Den förstnämnda representerades af pianokvintett i A-dur, en kraftmättad och idéfyllt tondukt af äkta Berwaldskt kynne, hvarefter följde en habilt gjord stråkkvartett af Richard Ohlsson samt som slutnummer en intagande violinsonat af Wilhelm Stenhammar. Hr S. medverkade äfven som exekutor.

Vår i utlandet bosatta violinist hr Sven Kjellström konserterade nyligen i K. F. U. K:s lokal och vann publiken med sitt gedigna, konstnärliga spel. En annan af våra utvandrade svenskar, hr Carl Lejdström, har likaledes aflagt ett besök i hufvudstaden och gifvit en tysk romansafon af ganska stort intresse. Hr L. har en präktig, väl utbildad röst, och han är i synnerhet en förtäfflig, Schubertsångare.

Fröken Irma Tervani, en syster till fru Ackté, konserterade strax därefter och väckte nästan häpnad med sin stora, glansfulla altröst. Sångföredraget var osedvanligt distinkt, men temperament i djupare mening tycktes sängerskan ej besitta. Hennes konst är onekligen lysande, men den saknar värme.]

ARIEL

i Thore Blanches lustspel "Det nya huset" samt som portiern i farsen "English spoken".

VI LÄRA REDAN ha upplefvat 75 teaterpremiärer denna säsong. Huru många af dem vi genomlidit kan jag för ögonblicket ej erinra mig, men de torde inte vara så få. Och ändå påstås Stockholm ha ännu en scen i perspektiv. Om denna febrila verksamhet på teaterns område kan vara till gagn för författare, artister, kritik och publik må lämnas därhän — säkert är att dekorationsmålare och kostymleverantörer aldrig gjort bättre affärer i den här staden än just nu. Men så ha de också lärt sig att prestera förträffliga ting. De dramatiska diktarne göra sällan sina verk med sådan bravur.

Se till exempel på "Rabensteinarns dotter", ett skådespel, hvarmed Dramatiska teatern helt opåkalladt funnit lämpligt att underhålla den publik, som i massor strömmar till konsttempet vid Nybroplan för att frässa af de nu fullt utvuxna kvickheterna i "Erotikon".

Hvilken stil och stämning öfver andra aktens patriarsal i Augsburg, och likaså hvilken historisk bouquet öfver dräkterna, som bäras af dessa myndiga krämare och ämbetsmän! Äfven fjärde akten med det måleriska gatuperspektivet och de brokiga folkskarorna förtjänar ett bravorop.

Att jag ej kan skänka samma uppriktiga honnör åt det stycke dramatiserad rövvarroman, som Ernst v. Wildenbruch serverar i denna vackra ram under namn af "Rabensteinarns dotter", beror mindre af någon sorts litterär kräsenhet, än af att hela genren för länge sedan blifvit urmodig som aflagda kläder. Med all aktning för den gamle rofriddaren och dennes bedrift att klappa om och råna unge Welser, köpmanssonen från Augsburg, då denne är på väg till Nürnberg med ett brudsmykke till sin trolofvade, vidare riddarens ståtliga dödskamp i den gamla borgen, hans dotter Bersabes och unge Bartolme Welsers kärlek till hvarandra, Bersabes vandring till stupstocken som straff för att hon skjutit en pil i hjärtat på den hård sinnade jungfru Ursula, Bartolmes trolofvade, och "til syvende og sidst" Bartolmes bravurnummer att rädda rövvarrottens undan bilan genom att gifta sig med henne — med all aktning, upprepar jag, för dessa diktarens fantasibilder, för allt blod, som forsar och alla stolta tirader, som sätta luften i gungning, går det inte att slå döförat till gent emot den onatur och svulst, hvarmed skådespelet i så rikt mått är fyllt.

Emellertid måste det sägas, att artisterna oförfärdadt gå i elden. Fru Astri Torssell offerar sig med glatt mod — ibland med en skalk i ögonen, då författarens

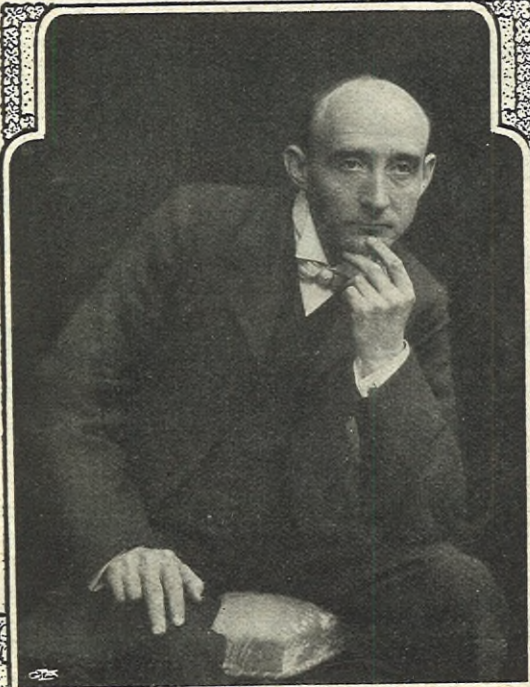
Fru Astri Torssell som Bersabe i "Rabensteinarns dotter" på Dramatiska teatern.

Operasångerskan Irma Tervani.

Fru Bosse som Mrs Dot på Svenska teatern. Ateljé Jæger foto.

VICTOR LUNDBERG

Victor Lundberg vid 50 år.

DET ÄR EN mycket allvarlig sak att vara yrkeskomiker. Fråga t. ex. våra skämttidningsredaktörer, som skola lefva af att få samhället att skratta en gång i veckan. Deras lif är i sanning tragiskt, när man besinnar, hur litet deras blad äro att skratta åt. Eller hur ofta ser man egentligen läsaren af en skämttidning dra på munnen.

Då har den komiske skådespelaren, såvida det finns den minsta smula humor i kroppen på honom, betydligt lättare att locka sin publik till skratt.

Victor Lundberg, den utmärkte farskomikern vid Vasateatern, som den 20 dennes fyller 50 år, har under tre decennier varit en af dessa scenens glädjespridare, hvilkas tric aldrig förfela sin verkan.

Han började sin teaterbana hos Ludvig Jøsephson vid dåvarande Nya Teatern. Sedan har hans artistbana lupit fram dels under August Lindbergs, dels under Albert Ranfts chefskap, och vid den sistnämndes scener har hr L. nu varit oafbrutet fästad sedan 1895.

Som komisk karaktärsskådespelare torde han kunna räknas till våra allra bästa i närvarande tid. Hans temperament är visserligen ej så rikt i artistisk mening taget och hans fantasi kunde ju tänkas mera flödande, men till gengäld en torrolig humor, ständigt rycker förmågan att med än en smula karga individualisera sina annan af hans beegenskaper som lare är hans tydtefvande diktion. står i begrepp att lifs andra önska helt talrika af hans det skall

äger han som oemotmed, och säkra, om linjer in typer. En römvrda skådespeliga och Då han nu börja sitt halfsekel, visst de vännerna konst att förunnas honom att med oförminskade krafter full-

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN
Inneh. af Elisabeth Ostmans Husmoderskurs i Stockholm.
FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 21-27 MARS 1909.

SÖNDAG: Frukost: Smörgåsbord; chateaubriand med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te med Hedvigs kaffertårter. Middag: Currysoppa; marinerad hafstunga med tomats och potatis; potatistårter.

MÅNDAG: Frukost: Smörgåsbord; Ägg; fattiga riddare med sylt; mjölk; kaffe eller te. Middag: Pudding af kött med risgryn; nyponsocka med vispad grädd och skorpar.

TISDAG: Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; stekt sill med röd och lök samt potatis; kaffe eller te. Middag: Ångstekta refbenspjäll med potatis; enkel bulrepudding.

ONSDAG: Frukost: Smörgåsbord; kallt refbenspjäll (rester från tisdag) med lingon och potatisbullar; mjölk; kaffe eller te. Middag: Rotpuré med rostad bröd; kromgrädda med smör, pepparrot och potatis.

TORSDAG: (Marie bebådelsedag) Frukost: Smörgåsbord; äla daube på fisk och hummer med skarpsås; mjölk; kaffe eller te med kex. Middag: Sparrispuré; oxfilé med legymer; gräddväfflor med sylt.

FREDAG: Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; omelett med stufvad kalfnjure; mjölk; kaffe eller te. Middag: Dillkött på fär med potatis; rabarberkräm med mjölk.

LÖRDAG: Frukost: Smörgåsbord; gratin på sill; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Köttbullar med potatismos; vit sagsoppa.

RECEPT:

Marinerad hafstunga (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. hafstunga, 1 msk. salt, 1 tsk. ättika, 1 msk. fint hackad por-

Det milda örsmelika löderna som utmärker

Florodol-Tvälen

utgör icke blott substanserna af de utsökta fettkämnarna utan djärjämte balsamiskt-antiseptiska ämnen af högsta betydelse för hudskönhet, hvarigenom huden blir sammetmjuk, smidig och vacker, hyn ren och klar, hals och händer vita och mjuka. Högsta utmärkelse: Guldmedalj i Norrköping 1906.

TEKN. A.-BOL. FLORA, GEFLE.

Finast i smak
och
näringsrikast
åro

—Vårgårda—
Proton-hafremjöl!

tug. lök, 4 msk. god matolja, saften af 1/2 citron, 2 msk. hvete mjöl.
Frityrdeg: 75 gr. mjöl, 1 dcl. ljumt vatten, 1 knivsudd salt, 1 litet ägg, 10 gr. smör, skiradt.

Till kokning: 1/2 kg. flöttyr. Beredning: Fisken rensas, sköljes väl och torkas med en fiskhandduk. Den skäres längs efter i fyra filéer med en spetsig knif. Skinnen bortskäres nätt, så att filéerna ej skadas, hvarest dessa sköljas, torkas och ingnidns med salt och ättika. Fiskfiléerna läggas på ett flatt fat, överhålls med en blandning af löken, matoljan och citronsaften och få ligga 1 tim., hvarunder de vändas en gång. Till frityrdegen torkas mjölet väl och siktas i ett fat, det ljumma vattnet tillsättes litet i sänder jämte saltet, äggulan och det skirade, men afvalnade smöret, hvarest degen arbetas, tills den blir glansig. Strax innan den skall användas, nedskäres den till hårdt skum slagna äggwhitan.

Flöttyn upphettas i tackjärnspanna. Filéerna torkas väl, överströms med mjölet, doppas i frityrdegen och få koka i flöttyn, tills de få ljusbrun färg, då de uppläggas på gräppapper att af-rinna.
De beströs med litet fint salt, uppläggas på servett, garneras med citronskivor och små kokta potatisar. Serveras med tomat- eller remoulade-sås.

Potatistårta (f. 12 pers.). 100 gr. godt smör, 300 gr. strösocker, 3 ägg, 150 gr. kokt kall rivnen potatis, 150 gr. sötmandel.
Till pannan: 1/2 msk. tvättadt smör (10 gr.), 2 msk. fint stötta skorpar.

Glasyr: 1 msk. franskt vin, 2 tsk. citronsaft, 100 gr. strösocker.
Beredning: Smöret tvättas och röres med sockret och äggulorna 1/2 tim. Potatisen tillsättes jämte den skällade och rifna mandeln samt de till hårdt skum slagna äggwhitorna. Massan slås i en väl smord och bröd-beströdd gjutpanna och gräddas i medelmättig ugnsvärme omkr. 40 min. Tårtan tages ut ur ugnen och får stå

10 min. innan den stjälpes upp. När tårtan är kall, glaseras den och serveras med citronsås.

Pudding af kött med risgryn (f. 6 pers.). 1/2 kg. stekt eller kokt kött, 2 msk. smör (40 gr.), peppar, salt, en stor saltgurka, 4 dcl. steksås eller buljong, 1 kkg. risgryn, 1 1/2 lit. oskummad mjölk, 1 ägg, 1 tsk. salt.
Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpar.

Beredning: Köttet skäres i tärningar, drives genom köttkvarn och brynes i smöret samt kryddas. Gurkan skäres i skifvor. Risgrynen skällas i hett vatten, påsättes i den kokande mjölken och få under rörning koka, tills de äro mjuka, då de uphållas att kallna, hvarest det uppsvådade ägget och saltet iröres. En form smörjes och beströms med de stötta skorparna. Gröten blandas med köttet, ett hvar af blandningen illäggas, steksåsen påhålls, därefter lägges ett hvar af gurkskifvor, så åter köttblandningen. Översta hvarvet skall vara kött, pud-dingen översiktas samt stötta skorpar och gräddas i ugn samt serveras med steksås eller skiradt smör.

Ångstekta refbenspjäll (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. refbenspjäll, 1 liten msk. salt, 1/2 tsk. vitpeppar, 4 färska eller 1/2 hg. torkade äpplen, 1 msk. socker, 1 hg. katrinplommon, 1 msk. smör, 6 dcl. kokande buljong eller vatten.
Så:s: 1 msk. smör, 2 msk. mjöl, köttjus.

Beredning: Refbenspjället, som bör vara tunt skuret, knäcks, tvättas med en duk doppad i hett vatten och ingnidns med kryddorna. Äpplena sköljas, torkas, urkärnas och skäres i skifvor, som doppas i sockret. Refbenspjället utbrede med den köttiga sidan nedåt och beläggas med äppel-skifvorna eller de torkade och väl sköldja äpplena samt katrinplommonen. Det hoprullas och igensys väl med segelgarn, förut doppadt i kokande vatten. Smöret brynes i en stekgryta, köttet nedlägges och brynes vackert på alla sidor, hvarest det spådes litet i sänder med den kokande buljongen eller vattnet och får steka med tätt slutet lock omkr. 3 tim. Det tages upp, segelgarnet borttages och köttet skäres i vackra bitar hvilka uppläggas på varmt serveringsfat och garneras med äpplena och katrinplommonen samt kruskal eller persilja.

Såsen beredes på vanligt sätt.
Rotpuré (f. 6 pers.). 1 liten kålrot, 1 moröt, 1 palsternacka, 1 selleri, 1 liten purjolök, 1/2 lit. vatten, 1 lit. efterbuljong, 1 msk. smör (20 gr.), 1 1/2 msk. mjöl, 1/2 msk. salt, vitpeppar efter smak, 2 äggulor, 1 dcl. grädda.
Beredning: Rötterna ansas på vanligt sätt, skäras i små bitar och påsätts i kallt vatten att koka mjuka, då de passeras. Smör och mjöl sammanfråsas, purén och den heta buljongen tillsätts och soppan får koka

BOSÄTTNINGAR

erhållas förmånligast genom s. k.

Bosättningsförsäkring

Fullständiga bosättningar för 2 à 3 rum och kök till Kr. 1,600, 1,800, 2,000 o. s. v.
OBS. I 10 års amortering.

Begär prospekt och upplysningar. Separatutställning omfattande ett 40-tal rumsinteriörer är anordnad i våra lokaler uti egendomen 24 A Grefthuregatan (f. d. Tattersall).

Nordiska Kompaniet STOCKHOLM.

10 min., hvarest den afsmakas. Äggulorna och grädden vispas i soppskålen och soppan tillslås under stark vispning. Den serveras med rostadt bröd.

Oxfilé med legymer (f. 6 pers.). 1,2 kg. oxfilé, 1/2 hg. späck, 3 msk. smör (60 gr.), 1/2 tsk. salt, 1/4 tsk. vitpeppar, 5 dcl. brun buljong.
Så:s: Köttjus, 1 msk. mondamin, salt, socker, vitpeppar.
Beredning: Filéen putsas, senor oc hinnor borttagas och köttet tvättas med en duk, doppad i hett vatten, hvarest det späckas i tätta rader med sparket skuret i fina strimlor. Smöret brynes i en liten långpanna, filéen illäggas och brynes hastigt ofvanpå spisen. Köttet kryddas samt spådes med den kokande buljongen, litet i sänder, insättes därefter i het ugn och får steka omkr. 30 min., under det den ofta överöses.

Gräddväfflor (f. 6 pers.). 5 dcl. hvete mjöl (2 1/2 hg.), 6 msk kallt vatten, 8 dcl. tjock, söt eller sur grädda, 1 dcl. smält smör (1 hg.).
Till väffeljäret: 2 msk. smör (40 gr.).
Beredning: Mjålet siktas i ett

fat, och vattnet samt 3 dcl. af grädden tillsättes, litet i sänder under rörning. Sist nedröres varsamt resten af grädden, slagen till hårdt skum, samt det skirade smöret. Väffeljäret upphettas långsamt, gnides väl med hvitt papper och penslas med smöret, som småltes i vattenbad. Järet smörjes endast till de första väfflorna. Väfflorna afputsas kring kanterna, uppläggas på glasskal och serveras som efterrätt eller till kaffe och te.

Hvit sagsoppa (f. 6 pers.). 2 lit. vatten, skal och saft af 1/2 citron, 1/2 kkg. hvita sagorryn, 1/2 kkg. sultanaressin, 2-3 äggulor, 1/2 hg. strösocker, 1 dcl. sherry eller franskt vin, 1 dcl. rabarbersaft.
Beredning: Vattnet kokas upp med citronsaften. Sagorryn och sköljda russinen och soppan får koka under jämn rörning, tills grynen äro klara. Äggulorna och sockret röras i soppskålen till hvitt skum. Den heta soppan tillslås under stark vispning och afsmakas med citronsaften, vinet samt rabarbersaften.
Den serveras, om så önskas, med biskvier eller skorpar.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

Befattningen som husmoder

vid Sabbatsbergs sjukhus blifver ledig den 1 juni d. å. Aföningsförmåner äro 800 kronor med 2 ålderstillägg à 100 kr. fri bostad och kost. I husmoderns skyldigheter ingår att handhava sjukhusets inventarier och att övervaka skoterskelevernas praktiska utbildning. Ansökning med uppgift om ålder, föregående tjänstgöring och ref. kan inlämnas före den 1 april d. å. till STYRELSEN.

BARNSKÖTERSKA, frisk, ordentlig o. pålitlig samt fullt hemma i allt som förordas för späda barns skötsel, helst ej under 25 år, får plats i april på landet. Sådan som genomgått kurs i barnavård har företräde. Svar med betygsskrifter och foto. Jämte uppgift på löneprät, till »Sköterska» Postbox 15, Kinna. Västergöt.

Hushållerskeplatsen

vid Gotlands läns lasarett kungöres härmed ledig att tillträdas fortast möjligt och helst före 1:sta nästa maj. Lön 500 kr. och allt fritt. Sökande till denna befattning insända ansökan åtföljd af frejde- och kompetensbetyg jämte uppgift å ref. till Lasarettstyrektionen Visby före den 4:de nästa april. Närmare underrättelser erhållas af Lasarettssysslomannen.

LÄRARINNA, undervisningsvan, barnkär, erhåller till hösten plats på stor herregård i södra Sverige, för att undervisa 9-årig flicka. Skicklighet i musik och franska språkets talande fördras. Svar till »9 år», Iduns exp.
FÖRMÄNLIG, bekväm plats att bestyra välsitueradt, bildadt ungarlskshem, erhåller hushåll, bättre flicka af god familj och yttre. Endast svar åtföljda af fotografi till »25-34», under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

PLATS erhåller en bättre, frisk, glad och barnkär flicka, häändig i sömnad, som med husmoders hjälp skall sköta ett barn om 1 1/2 år samt biträda med städning och andra inom ett hus förefallande göromål (utom tvätt och skurning). Svar åtföljdt af foto, löneanspråk och ref. till »Z. A. familjemedlem», under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

Högre Elementarskolan för flickor, Helsingborg.

Till ansökning ledig kungöres härmed en ordinarie lärarinnebeställning med undervisningsskyldighet, äfven på högre stadiet, i tyska, matematik och naturkunskap. Tjänsten tillträdes vid nästa läsårs början. Kompetens: Högre Lärrarinneministerium eller däremot svarande utbildning. Lön 1,500 kr. jämte pensionsbidrag. Ansökningar torde före den 30 mars tillställas.

Doktor Knut Wintzell, Läroverkets rektor.

På bruksegendom i Norrland blir till våren förm. plats ledig för kunnig hushållsfr. Norra Inack:Byrån, Malmshillnadsgr. 27, Sthlm.

FÖR pålitlig, barnkär, enkel flicka, ej för ung, villig att under husmoderns tillsyn åtaga sig vården af ett spädat och ett treårs barn samt för öfrigt deltaga i förefallande görom., finnes plats i officersfam. i Norrland 1-24 april. Löneprät, betygsskrift. samt om möjligt foto., sändes till »H.» Hedemora P. r.

Befattningen som Köksföreståndarinna

vid Österåsens sanatorium blir ledig inst. 15 maj. Ansökning med uppgift om ålder (som ej bör vara under 30 år), föregående anställningar (betyg) samt ref. insändes till nästk. 15 april till överläkaren vid sanatoriet, adr. Österås. Aföningsförmånerna äro: begynnelse-lön af 500 kr. samt allt fritt.

ENKEL, bildad flicka med jämnt och gladt lynne, något kunnig i sjukvård, erhåller plats i godt hem härstades, som hjälp och sällskap åt äldre fru. Muntl. rek. fordras. Svar med uppgift på lön m. m. till »1 april 1909», Iduns exp.
ANSPRÄKSLÖS, frisk flicka något sykkunnig får plats 1:sta maj som hjälp hos äldre dam. Svar Fru Bergendal, Avesta.

SUNDSVALLS ENSKILDA BANK

4 Fredsgatan, Stockholm.
Sparkasseränta 3 1/2 %
Förvaringsfack, årshyra från 15 kr.

I liten fam. bosatt i lifligt järnvägs-samhälle finnes fr. 1:sta maj plats ledig för en anspråkslös; bildad, snäll flicka, som är villig utföra en jungfrus sysslor. Vana vid enklare matlagning och hushålls ärenden önskas. För skurning och stortvätt lejes. Lättskött hushåll. Får anses som familjemedlem. Lön 15 kr. pr. månad samt fri resa. Svar med foto. och rek. inom 14 dagar till »Hemtrefnade», Malung p. r.

Bildad, musikalisk flicka, som för en liten pig, värtardt 3-åring tror sig kunna vara en förstående vän och lekamtat på samma gång som en kärleksfullt allvarlig uppfostrarinna, får plats att förestå ånkingshem. Måste vara frisk, äga godt lynne samt sinne för hemmets skötsel. Tjänarinnan finnes. Utförligt svar med uppgift rörande familj, ålder, kompetens, löneprät, och ref. samt med foto, till »Officershem», Th. Tjäders Byrå A. B., Sthlm.

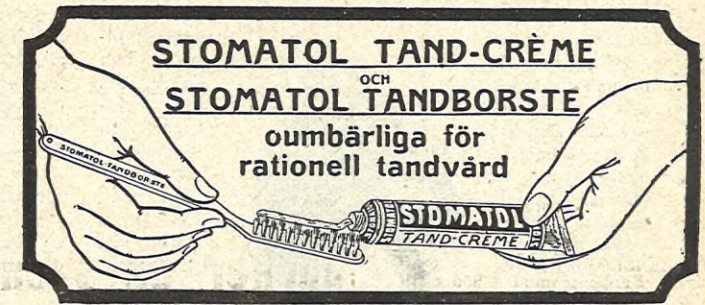
EN flicka med vana i juvelerareaffär och som vid behof vill hjälpa till inom hemmet, får plats, om svar med foto. jämte uppgift om löneprät, och ålder m. m. snarast insändes till juvelerare J. G. Kihlberg, Nyköping.

ANSPRÄKSLÖS bättre flicka, 25-30 år, med god handstil som vill åtaga sig att sköta ett hem på landet för en ånking, och som är villig deltaga i allt inomhus, erhåller god plats 1 maj; blir ansett som medlem af fam. Hushållet består af två herrar, en dräng, kokerska och husa. Svar med anspråk, rek. och foto. till »M. S.» Stenungund.

BARNKÄR, hurtig, anspråkslös flicka erhåller plats att gå frun tillhanda. Någon lön. Svar »A.» Hällevadsholm.

HOS ensam dam på landtjärd i södra Småland får tjänarinnan plats som hushållerska. »Reel», Iduns exp.

STOMATOL TAND-CRÈME
OCH
STOMATOL TANDBORSTE
oumbärliga för
rationell tandvård

Vid Uddevalla elementarläroverk för flickor

blir nästa läsårs plats ledig för en lärarinna med undervisningsskyldighet i matematik, äfven på högsta stadiet, mothersmålet i klass VI, tyska och geograf i på lägsta stadiet. Kompetens: Högre Lärrarinneministerium eller fullt motsvarande. Begynnelse-lön: 1,400 kr. Bidrag till pensions- och sjukkasseeff-gifter. Ansökningar, åtföljda af läkare-betyg och ställda till läroverkets styrelse, torde senast den 31 mars insändas till föreståndarinnan.

En epidemisköterska

får väl aflönad vikariatplats i april, maj och juni. Svar med betyg till »Anna», Karlstad p. r.
FÖR sömnad, uppässning och städning önskas till 28 april ordentlig väl sykkunnig jungfru till egendomen i Stockholms närhet. Svar med betyg till »Landet», Iduns exp.

UNDERVISNINGSVAN bättre flicka som kan undervisa 2 minderåriga barn och gå frun tillhanda i huset, får plats till 1:sta april i godsförvaltarehem, där jungfru finnes. Svar med upplysningar, foto. och löneanspråk till »Familjemedlem», Löddeköpinge p. r.

PLATS erhåller en bättre, frisk, glad och barnkär flicka, häändig i sömnad, som med husmoders hjälp skall sköta ett barn om 1 1/2 år samt biträda med städning och andra inom ett hus förefallande göromål (utom tvätt och skurning). Svar åtföljdt af foto., löneanspråk och ref. till »Z. A. familjemedlem», under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

VÄRDINNEPLATS finnes för bildad kvinna hos yngre ånkeman, boende vid större järnvägsstation. Sökanden bör vara hushåll, frisk, anspråkslös, praktisk och barnkär samt äfven gärna musikalisk. Svar med foto., uppgift om prät, och ålder samt ref. till »Hem 1909», Iduns exp.

Frielev

erhåller plats å värlenommerad fotografateljé den 1 april. Svar med foto, under märke »Frielev», Gumælii Annonbyrå, Malmö.

Ä egendom i Värmland får bildad flicka, kunnig i matlagning plats som sällskap och hjälp. Nya Inack:Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

EN undervisningsvan lärarinna, som kan åtaga sig att läsa upp två flickor till 3:de och 5:te klass läroverk kan strax få en god plats i naturskolen trakt. Svar märkt »Undervisningsvan», Engelholms Tidning, Engelholm.

BARNKÄR, bildad flicka önskas af ung läkarefam. i Stockholms närhet. Svar med ref. och löneanspråk samt helst foto. till »O. D.», Iduns exp.

Lediga platser vid Tranås 3-klagliga Högre folkskola.

F. o. andre lärare (manlig eller kvinnlig) med undervisningsskyldighet hufvudsakligen i modersmål, historia och geografi. Lön 1,700 pr år.
Språklära befattningen (manlig eller kvinnlig) med tjänstgöringsskyldighet i tyska, engelska och franska språket. Lön 1,300 kr.
Ansökningar insändas före 1 maj till ordf. i styrelsen, adr. Tranås.